

АДМІНІСТРУВАННЯ ПДФО У 2016 РОЦІ: НОВАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА

КОСТЯНТИН БЕЗВЕРХИЙ,

канд. екон. наук, доцент кафедри
обліку і аудиту, Київський
національний університет
технологій та дизайну

У статті розглянуто питання адміністрування податку на доходи фізичних осіб у 2016 р. в контексті законодавчих змін. Метою дослідження є розкриття інформації про порядок нарахування і сплати податку на доходи фізичних осіб, у зв'язку зі змінами у чинному податковому законодавстві. Методи аналізу і синтезу використані для структурування предметної області дослідження на основі ідентифікації та формалізації питання адміністрування ПДФО у 2016 р. Отриманий результат буде корисним для застосування в практичній діяльності суб'єктів господарювання при нарахуванні і сплаті податку на доходи фізичних осіб.

Ключові слова: податок на доходи фізичних осіб, об'єкт, адміністрування, платники, ставки, нарахування, сплата, податкова соціальна пільга, додаткове благо.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Структурні економічні перетворення в Україні, які пов'язані з процесом реформування податкової системи внесли зміни у адміністрування податку на доходи фізичних осіб (далі – ПДФО). Саме цей податок посідав одне із чільних місць у частині формування доходів державного та місцевого бюджету, а також був найбільш зрозумілим для платників податку в частині його нарахування та сплати.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ. МЕТА СТАТТІ

Питанням, що пов'язане обліком і звітністю розрахунків за ПДФО у різні часи займалися такі вітчизняні вчені-економісти, зокрема Н. Алпатова, Г. Бикова, О. Бідюк, М. Бондар, Т. Бочуля, Ф. Бутинець, С. Ковач, М. Коцупатрий, А. Крутова, С. Левицька, Н. Лисенко, В. Максимова, О. Малишкін, В. Самоткал, С. Свірко, В. Сердюк, В. Тредіт, О. Чернова, А. Чирва, Ю. Шара, В. Янчев та інші.

Прийняття Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» від 24.12.2015 р. № 909-VIII [1], сприяло змінам в частині адміністрування податку на доходи фізичних осіб. Варто зазначити, що законотворцями був спрощений порядок нарахування і сплати ПДФО, але з іншого боку збільшений податковий тягар на заробітну плату фізичних осіб – найманих працівників, для яких ставка податку зросла з 15% (20%) у 2015 році до 18% у 2016 році без застосування про-

гресивної шкали оподаткування для доходів понад 10 мінімальних заробітних плат. Окрім того, новації податкового законодавства внесли зміни у оподаткування заробітних плат, в частині нарахування ПДФО. Так було ліквідовано ЄСВ утримання із доходів найманих працівників у вигляді заробітної плати та винагороди за цивільно-правовими договорами, який дозволяв зменшити оподаткований дохід фізичної особи. Як бачимо новацій в частині адміністрування ПДФО вдалося, а тому необхідно їх розглянути та проаналізувати.

Метою дослідження є розкриття інформації про порядок нарахування і сплати податку на доходи фізичних осіб, у зв'язку зі змінами у чинному податковому законодавстві.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

В наших попередніх дослідженнях було розглянуто питання обліку і звітності розрахунків за податком на доходи фізичних осіб [2]. ПДФО – це податок, з яким доводиться зустрічатися будь-якій фізичній особі при отриманні доходу і суб'єктові господарювання при виплаті доходів фізичній особі. Тому розглянемо основні засади його адміністрування у 2016 році.

ПЛАТНИКИ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Податковим кодексом України (далі – ПКУ) [3] встановлені три категорії платників ПДФО:

1) Фізичні особи – резиденти України, які отримують доходи з джерелом їх походження в Україні, а також іноземні доходи.

2) Фізичні особи – нерезиденти, які отримують доходи з джерелом їх походження в Україні.

3) Податкові агенти.

Для перших двох категорій важливо визначити свій резидентський статус, який впливає на об'єкт оподаткування:

– до резидентів належать фізичні особи, які мають місце проживання в Україні.

нерезиденти – це фізичні особи, які не є резидентами. Не є платником податків нерезидент, який отримує доходи безпосередньо від здійснення дипломатичної або прирівняної до неї чинним міжнародним договором України діяльності з джерелом їх походження в Україні і має дипломатичні привілеї та імунітет, які встановлені таким договором.

До третьої категорії платників податків (тобто до податкових агентів) належать юридичні особи, самозайняті особи, представництва нерезидента-юридичної особи, які зобов'язані: нараховувати, утримувати та сплачувати до бюджету ПДФО з доходу, виплачуваного фізичній особі від імені і за рахунок такої фізичної особи; вести облік з метою оподаткування і подавати звітність до контролюючих органів. Не належать до податкових агентів нерезиденти або фізичні особи, які не мають статусу суб'єкта господарювання або які не є самозайнятими особами.

ОБ'ЄКТ ОПОДАТКУВАННЯ ПДФО У 2016 РОЦІ

Залежно від статусу платника податків існують різні об'єкти оподаткування. Для резидента об'єктом обкладення ПДФО є: загальний місячний (річний)

оподатковуваний дохід; доходи з джерелом їх походження в Україні, остаточно оподатковувані ПДФО при їх нарахуванні (виплаті, наданні); доходи (прибуток), отримані з джерел за межами України.

Місячний оподатковуваний дохід складається із суми оподатковуваних доходів, нарахованих (виплачених, наданих) протягом такого звітного податкового місяця.

Загальний річний оподатковуваний дохід дорівнює сумі загальних місячних оподатковуваних доходів, іноземних доходів, отриманих протягом такого звітного податкового року, доходів, отриманих підприємцем від підприємницької діяльності, і доходів фізичної особи, яка здійснює незалежну професійну діяльність.

Для нерезидента об'єктом оподаткування ПДФО є: загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід із джерелом його походження в Україні; доходи з джерелом їх походження в Україні, що підлягають остаточному обкладенню ПДФО при їх нарахуванні (виплаті, наданні).

СТАВКИ ПДФО У 2016 РОЦІ

З 01 січня 2016 року діє одна ставка податку для доходів у вигляді заробітної плати, доходів за договорами цивільно-правового характеру (далі – ЦПД) і деяких пасивних доходів (це стосується дивідендів по акціях і / або інвестиційним сертифікатам, роялті, інвестиційний прибуток від операцій з цінними паперами, деривативами та корпоративними правами, відсотки, виграші, призи, подарунки) – **18 %**.

Ставки ПДФО у 2016 р. наведено у табл. 1.

Таблиця 1

СТАВКИ ПДФО У 2016 Р

Вид доходу	Ставка податку	Стаття (пункт, підпункт) ІV ПКУ
Доходи, одержані, у тому числі, але не виключно у формі заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які виплачуються (надаються) платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами:	18 %	абз. 1 п. 167.1 ст. 167 ПКУ
Стипендія (включаючи суму її індексації, нараховану відповідно до закону), яка виплачується з бюджету учню, студенту, ординатору, аспіранту або ад'юнкту, в сумі перевищення над сумою місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи, встановленого на 1 січня звітного податкового року, помноженою на 1,4 та округленою до найближчих 10 гривень	18 %	пп. 165.1.26 п. 165.1 ст. 165 ПКУ
Доходи, отримані фізичною особою – підприємцем від провадження господарської діяльності	18 %	п. 177.1 ст. 177 ПКУ
Доходи громадян, отримані протягом календарного року від провадження незалежної професійної діяльності	18 %	п. 178.2 ст. 178 ПКУ
Суми надміру витрачених коштів, отриманих на відрядження або під звіт, та не повернутих у встановлений строк	18 %	п. 170.9 ст. 170 ПКУ
Доходи, отримані від надання майна в лізинг, оренду або суборенду (строкове володіння та/або користування)	18 %	п. 170.1 ст. 170 ПКУ
Інвестиційний прибуток від проведення платником податку операцій з цінними паперами, деривативами та корпоративними правами, випущеними в інших, ніж цінні папери, формах, крім доходу від операцій, зазначених у пп. 165.1.2 і 165.1.40 п. 165.1 ст. 165 ПКУ	18 %	п. 170.2 ст. 170 ПКУ

ПОДАТКИ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

Продовження табл. 1

Вид доходу	Ставка податку	Стаття (пункт, підпункт) ІV ПКУ
Інвестиційний прибуток , включаючи прибуток від операцій з облігаціями внутрішніх державних позик , у тому числі від зміни курсу іноземної валюти	18 %	пп. 167.5.1 п. 167.5 ст. 167 ПКУ
60 % суми одноразової страхової виплати за договором довгострокового страхування життя у разі досягнення застрахованою особою певного віку, обумовленого у такому страховому договорі, чи її доживання до закінчення строку такого договору.	18 %	пп. 170.8.2 п. 170.8 ст. 170 ПКУ
Викупна сума у разі дострокового розірвання страховальником договору довгострокового страхування життя		
Сума коштів, з якої не було утримано (сплачено) податок та яка виплачується вкладнику з його пенсійного вкладу або рахунка учасника фонду банківського управління у зв'язку з достроковим розірванням договору пенсійного вкладу, договору довірчого управління, договору недержавного пенсійного забезпечення	18 %	пп. «б» пп. 165.1.22 п. 165.1 ст. 165 ПКУ
Кошти або вартість майна (послуг), що надаються роботодавцем як допомога на поховання платника податку, в сумі перевищення над сумою подвійного розміру місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи, встановленого на 1 січня звітного податкового року, помноженою на 1,4 та округленою до найближчих 10 гривень	18 %	п. 170.7 ст. 170 ПКУ
Частина благодійної допомоги , що підлягає оподаткуванню з урахуванням норм п. 170.7 ст. 170 ПКУ	18 %	пп. 164.2.18 п. 164 ст. 164 ПКУ
Виграші, призи, дарунки		
Виграш чи приз (крім виграшів, призів у лотерею) на користь резидентів або нерезидентів	18 %	пп. 167.1 ст. 167 ПКУ
Виграш, приз у лотерею	18 %	п. 167.1 ст. 167 ПКУ
Виграші та призи , інші, ніж виграш (приз) у лотерею	18 %	п. 167.1 ст. 167 ПКУ
Дарунки (а також призи переможцям та призерам спортивних змагань), якщо їх вартість не перевищує 50 % однієї МЗП (у розрахунку на місяць), встановленої на 1 січня звітного податкового року, за винятком грошових виплат у будь-якій сумі	не оподатковуються	пп. 165.1.39 п. 165.1 ст. 165 ПКУ
Грошові виграші у спортивних змаганнях (крім винагород спортсменам – чемпіонам України, призерам спортивних змагань міжнародного рівня, у тому числі спортсменам-інвалідам, визначених у пп. «б» пп. 165.1.1 п. 165.1 ст. 165 ПКУ)	18 %	п. 167.1 ст. 167 ПКУ
Кошти, майно, майнові чи немайнові права, вартість робіт, послуг, подаровані платнику податку , оподатковуються за правилами для оподаткування спадщини (див. розділ «Спадщина»)	0 %, 5 %, 18 %	п. 174.6 ст. 174 ПКУ
Проценти		
Проценти на поточний або депозитний (вкладний) банківський рахунок	18 %	пп. 167.5.1 п. 167.5 ст. 167 ПКУ
Процентний або дисконтний дохід за іменним ощадним (депозитним) сертифікатом	18 %	пп. 167.5.1 п. 167.5 ст. 167 ПКУ
Проценти на вклад (депозит) у кредитних спілках	18 %	пп. 167.5.1 п. 167.5 ст. 167 ПКУ
Плата (відсоток) , що розподіляється на пайові членські внески членів кредитної спілки	18 %	пп. 167.5.1 п. 167.5 ст. 167 ПКУ
Дохід , який виплачується компанією, що управляє активами інституту спільного інвестування , на розміщені активи відповідно до закону	18 %	пп. 167.5.1 п. 167.5 ст. 167 ПКУ
Дохід за іпотечними цінними паперами (іпотечними облігаціями та сертифікатами) відповідно до закону	18 %	пп. 167.5.1 п. 167.5 ст. 167 ПКУ

ПОДАТКИ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

Продовження табл. 1

Вид доходу	Ставка податку	Стаття (пункт, підпункт) ІV ПКУ
Дохід у вигляді відсотків (дисконту), отриманого власником облігацій від їх емітента відповідно до закону	18 %	пп. 167.5.1 п. 167.5 ст. 167 ПКУ
Дохід за сертифікатом фонду операцій з нерухомістю та дохід, отриманий платником податку у результаті викупу (погашення) управителем сертифікатів фонду операцій з нерухомістю в порядку, визначеному в проспекті емісії сертифікатів	18 %	пп. 167.5.1 п. 167.5 ст. 167 ПКУ
Проценти та дисконтні доходи, нараховані на користь фізичних осіб з будь-яких інших доходів, ніж ті, що зазначені у пп. 170.4.1 п. 170.4 ст. 170 ПКУ	18 %	пп. 170.4.3 п. 170.4 ст. 170 ПКУ
Дивіденди, роялті		
Дивіденди, нараховані на користь платника податку у вигляді акцій (часток, паїв), емітованих юридичною особою-резидентом, за умови, що таке нарахування не змінює пропорцій (часток) участі всіх акціонерів (власників) у статутному фонді емітента, та в результаті якого збільшується статутний фонд емітента на сукупну номінальну вартість нарахованих дивідендів	не оподатковуються	пп. 165.1.18 п. 165.1 ст. 165 ПКУ
Дивіденди по акціях та/або інвестиційних сертифікатах, що виплачуються інститутами спільного інвестування	18 %	пп. 167.5.1 п. 167.5 ст. 167 ПКУ
Дивіденди по акціях та корпоративних правах, нараховані резидентами – неплатниками податку на прибуток підприємств	18 %	пп. 167.5.2 п. 167.5 ст. 167 ПКУ
Дивіденди по акціях та корпоративних правах, нараховані резидентами – платниками податку на прибуток підприємств	5 %	пп. 167.5.2 п. 167.5 ст. 167 ПКУ
Дивіденди, нараховані платникові податку за акціями або іншими корпоративними правами, що мають статус привілейованих або інший статус, що передбачає виплату фіксованого розміру дивідендів чи суми, яка перевищує суму виплат, розраховану на будь-яку іншу акцію (корпоративне право), емітовану таким платником податку	18 %	пп. 170.5.3 п. 170.5 ст. 170 ПКУ
Роялті	18 %	пп. 170.3.1 п. 170.3 ст. 170 ПКУ
Продаж нерухомості		
Дохід від продажу (обміну) не частіше 1 разу протягом звітного податкового року житлового будинку, квартири або їх частини, кімнати, садового (дачного) будинку, а також земельної ділянки та за умови перебування такого майна у власності платника податку понад 3 роки	не оподатковується	п. 172.1 ст. 172 ПКУ
Дохід від продажу протягом звітного податкового року більш як одного з об'єктів нерухомості, зазначених у п. 172.1 ст. 172 ПКУ.	5 %	абз. 1 п. 172.2 ст. 172 ПКУ
Дохід від продажу об'єкта нерухомості, не зазначеного в п. 172.1 ст. 172 ПКУ.	5 %	абз. 2 п. 172.2 ст. 172 ПКУ
Дохід від продажу (обміну) об'єкта незавершеного будівництва	5 %	абз. 2 п. 172.2 ст. 172 ПКУ
Продаж рухомого майна		
Дохід від продажу (обміну) об'єкта рухомого майна (крім винаятку, див. далі)	5 %	п. 173.1 ст. 173 ПКУ
Дохід, отриманий платником податку від продажу (обміну) протягом звітного (податкового) року одного з об'єктів рухомого майна у вигляді легкового автомобіля та/або мотоцикла, та/або мопеда, не підлягає оподаткуванню.	5 %	п. 173.2 ст. 173 ПКУ
Дохід, отриманий платником податку від продажу (обміну) протягом звітного (податкового) року двох та більше об'єктів рухомого майна у вигляді легкового автомобіля та/або мотоцикла, та/або мопеда, підлягає оподаткуванню	5 %	
Спадщина		
Вартість власності, що успадковується членами сім'ї спадкодавця першого ступеня споріднення	0 %	пп. 174.2.1 п. 174.2 ст. 174 ПКУ
Вартість власності, зазначеної в пп. «а», «б», «г» п. 174.1 ст. 174 ПКУ, що успадковується особою, яка є інвалідом I групи або має статус дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування.	0 %	пп. 174.2.1 п. 174.2 ст. 174 ПКУ
Вартість власності, зазначеної в пп. «а», «б» п. 174.1 ст. 174 ПКУ, що успадковується дитиною-інвалідом	0 %	

Вид доходу	Ставка податку	Стаття (пункт, підпункт) ІV ПКУ
Грошові заощадження, поміщені до 02.01.92 р. в установи Ощадбанку СРСР та державного страхування СРСР, що діяли на території України, а також у державні цінні папери, та грошові заощадження громадян України, поміщені в установи Ощадбанку України та колишнього Укрдержстраху протягом 1992–1994 років, погашення яких не відбулося, що успадковуються будь-яким спадкоємцем	0 %	пп. 174.2.1 п. 174.2 ст. 174 ПКУ
Вартість будь-якого об'єкта спадщини, отриманого у спадщину спадкоємцями, що не є членами сім'ї спадкодавця першого ступеня споріднення	5 %	пп. 174.2.2 п. 174.2 ст. 174 ПКУ
Спадщина, отримана будь-яким спадкоємцем від спадкодавця-нерезидента, та будь-який об'єкт спадщини, що успадковується спадкоємцем-нерезидентом від спадкодавця-резидента	18 %	пп. 174.2.3 п. 174.2 ст. 174 ПКУ
Доходи нерезидентів та іноземні доходи		
Доходи з джерелом їх походження в Україні, що нараховуються (виплачуються, надаються) на користь нерезидентів	за ставками, визначеними для резидентів	пп. 170.10.1 п. 170.10 ст. 170 ПКУ
Іноземні доходи	18 %	пп. 170.11.1 п. 170.11 ст. 170 ПКУ
Пенсії		
Суми пенсій (включаючи суму їх індексації, нараховану відповідно до закону) або щомісячного довічного грошового утримання, отримуваних платником податку з ПФУ чи бюджету згідно із законом, якщо їх розмір перевищує на місяць 3 МЗП (у розрахунку на місяць), встановленої на 1 січня звітного податкового року	15 % суми перевищення	пп. 164.2.19 п. 164.2 ст. 164 ПКУ
Пенсії з іноземних джерел, якщо згідно з міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана ВРУ, такі пенсії підлягають оподаткуванню чи оподатковуються в країні їх виплати	15 %	пп. 164.2.19 п. 164.2 ст. 164 ПКУ
Пенсії, призначені учасникам бойових дій у період Другої світової війни, інвалідам війни та особам, на яких поширюється чинність ст. 10 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту"	не оподатковуються	пп. 164.2.19 п. 164.2 ст. 164 ПКУ

ПОРЯДОК СПЛАТИ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ДО БЮДЖЕТУ

Особою, відповідальною за нарахування, утримання і сплату (перерахування) до бюджету ПДФО, є платник податку, у тому числі податковий агент, який виплачує доходи фізичним особам. Податок, утриманий із доходів фізичних осіб (як резидентів, так і нерезидентів), зараховується до бюджету.

ПДФО, який сплачується податковим агентом – юридичною особою (його філією, відділенням, іншим відокремленим підрозділом) або представництвом нерезидента – юридичної особи, зараховується до відповідного місцевого бюджету за місцезнаходженням (розташуванням) цього податкового агента в обсягах податку, нарахованого на виплачені фізичній особі доходи.

ПКУ передбачено, що всі платники податків повинні бути зареєстровані або взяті на облік в територіальних органах ДФС України за місцем:

– знаходження юридичних осіб та їх відокремле-

них підрозділів;

– розташування (реєстрації) їх підрозділів, рухомого і нерухомого майна, об'єктів оподаткування або об'єктів, які пов'язані з оподаткуванням або через які здійснюється діяльність.

Юридична особа, яка має неуповноважені відокремлені підрозділи, що знаходяться в іншій, ніж така юридична особа, місцевості, повинні стати на неосновний податковий облік як платник окремих видів податків, зокрема ПДФО, за місцем знаходження кожного свого підрозділу. Таким чином, із вищевикладеного виходить, що:

– головне підприємство повинне перебувати на обліку в територіальному органі ДФС України за своїм місцезнаходженням (реєстрацією);

– філії, представництва та інші відокремлені підрозділи, наділені повноваженнями нарахування і сплати ПДФО, повинні бути взяті на облік в органі ДФС за своїм місцезнаходженням;

– головне підприємство, що має неуповноважені

підрозділи, повинне встати на облік в органі ДФС за місцезнаходженням таких підрозділів як платник окремому виду податку (для нього це буде неосновне

місце обліку).

В табл. 2 представлено порядок сплати (перерахування) ПДФО.

Таблиця 2

ПОРЯДОК СПЛАТИ (ПЕРЕРАХУВАННЯ) ПДФО

№ з/п	Податковий агент/ платник податку	Куди слід перераховувати ПДФО
1	Юридичні особи	До відповідного місцевого бюджету за місцем свого місцезнаходження (розташування)
2	Уповноважені підрозділи	До місцевого бюджету за своїм місцезнаходженням
3	Головне підприємство за неуповноважений підрозділ	ПДФО з доходів працівників неуповноважених відокремлених підрозділів перераховується до місцевого бюджету на відповідні рахунки, відкриті в органах Держказначейства за місцем знаходження такого підрозділу
4	Підприємці (за себе)	Сплачують суми авансових платежів із ПДФО до бюджету за місцем своєї податкової адреси
5	Самозайняті особи (за себе)	Фізичні особи, які здійснюють незалежну професійну діяльність, наприклад приватні нотаріуси, адвокати, після проведення остаточного розрахунку ПДФО за звітний податковий рік сплачують суму податкового зобов'язання, указану в поданій ними податковій декларації, до відповідного місцевого бюджету за своєю податковою адресою, тобто за місцем проживання
6	Підприємці і самозайняті особи, які є податковими агентами	Перераховують ПДФО, утриманий із доходів, що виплачуються своїм найманим працівникам, за місцем своєї реєстрації в органах ДФС України
7	Нотаріуси	У разі нотаріального посвідчення договорів купівлі-продажу майна резидентами і нерезидентами, посвідчення договорів дарування або видачі свідоцтв про право на спадок нерезидентам сплачують ПДФО за місцем нотаріального посвідчення таких договорів (отримання свідоцтв)

СТРОКИ СПЛАТИ ПДФО У 2016 РОЦІ

Податковим агентам та особам, відповідальним за оподаткування доходів, окрім порядку перерахування ПДФО до бюджету необхідно також дотримуватися

строків сплати податку, установлених ПКУ для різних видів доходів. В табл. 3 представлено інформацію про те, коли слід перераховувати ПДФО до бюджету при отриманні доходів для найбільш поширених ситуацій.

Таблиця 3

СТРОКИ СПЛАТИ ПДФО У 2016 РОЦІ

№ з/п	Види оподаткованого доходу	Особа, відповідальна за сплату ПДФО	Строки перерахування ПДФО до бюджету
1	Зарплата за першу половину місяця (аванс), зарплата за другу половину місяця, винагороди за виконання робіт (надання послуг) за цивільно-правовими договорами, які виплачуються готівкою (грошові кошти отримують у банку)	Податковий агент, який нараховує (виплачує) дохід оподаткування платникові податків	Одночасно з поданням до банку документів на отримання коштів для виплати належних платникам податків доходів
2	Зарплата за першу половину місяця (аванс), зарплата за другу половину місяця, винагороди за виконання робіт (надання послуг) за цивільно-правовими договорами, які перераховуються на банківський рахунок одержувача		Одночасно з перерахуванням грошових коштів на банківський (картковий) рахунок одержувача
3	Зарплата за першу половину місяця (аванс), зарплата за другу половину місяця, винагороди за виконання робіт (надання послуг) за цивільно-правовими договорами, які надаються в негрошовій формі або виплачуються готівкою з каси податкового агента	Податковий агент, який нараховує (виплачує) дохід оподаткування платникові податків	Протягом банківського дня, що настає за днем такого нарахування (надання, виплати)
4	Оподатковуваний дохід, який нараховувався, але не виплачувався (не надавався) платникові податків	Податковий агент, який нараховує (виплачує) дохід оподаткування платникові податків	У строки, установлені для місячного податкового періоду, тобто до 30-го числа місяця, що настає за місяцем нарахування доходу
5	Дохід від надання нерухомості в оренду (суборенду), житловий найм юридичній особі, приватному підприємцеві, фізичній особі, яка займається незалежною професійною діяльністю	Орендар	Під час виплати орендної плати

№ з/п	Види оподаткованого доходу	Особа, відповідальна за сплату ПДФО	Строки перерахування ПДФО до бюджету
6	Дохід від надання нерухомості в оренду (суборенду), житловий найм фізичній особі, яка не є суб'єктом господарювання	Орендодавець	Протягом 40 календарних днів (далі - к. д.), що настають за останнім днем звітного кварталу
7	Дохід у вигляді дивідендів	Емітент корпоративних прав	Під час виплати дивідендів
8	Дохід у вигляді призів (виграшів) в лотерею, за участь в аматорських спортивних іграх (в т. ч. у більярдному спорті)	Особа, яка здійснює виплату	Під час виплати (видачі) призів (виграшів)
9	Іноземні доходи	Одержувач доходів	До 1 серпня наступного за звітним року
10	Дохід від продажу (обміну) нерухомого і рухомого майна іншої фізичній особі	Продавець майна	До нотаріального посвідчення договору купівлі-продажу, міни
11	Дохід від продажу (обміну) нерухомого і рухомого майна фізичною особою юридичній особі (приватному підприємстві)	Покупець майна	До нотаріального посвідчення договору купівлі-продажу, міни
12	Дохід, отриманий у вигляді спадщини спадкоємцем-нерезидентом	Спадкоємець-нерезидент	До нотаріального оформлення об'єктів спадщини
13	Доходи від здійснення підприємницької діяльності	Підприємці	Протягом 10 к. д., що настають за останнім днем подання декларації
14	Доходи від здійснення незалежної професійної діяльності	Приватні нотаріуси, адвокати	До 1 серпня наступного за звітним року
15	Доходи, задекларовані особами, які зобов'язані подавати декларацію про доходи (наприклад, при отриманні інвестиційного прибутку)	Фізичні особи-декларанти	До 1 серпня наступного за звітним року

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПІЛЬГИ У 2016 РОЦІ

Податкова соціальна пільга (далі – ПСП) застосовується до доходу, нарахованого на користь платника податку протягом звітного податкового місяця, у вигляді заробітної плати (інші прирівняні до неї відповідно до законодавства виплати, компенсації та винагороди). ПСП застосовують до відпускних та лікарняних. Податкову соціальну пільгу не можна застосовувати до:

- доходів платника податку, інших ніж заробітна плата;
- заробітної плати, яку платник податку отримує протягом звітного податкового місяця одночасно з доходами, що виплачуються з бюджету, у вигляді стипендії, грошового чи майнового (речового) забезпечення учнів, студентів, аспірантів, ординаторів, ад'ютантів, військовослужбовців;
- доходу само зайнятої особи від провадження підприємницької діяльності, а також іншої незалежної професійної діяльності.

У 2016 р. розмір звичайної ПСП закріпили на рівні

50% від розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб (у розрахунку на місяць) на 1 січня звітного року. Нагадаємо: раніше (до 01.01.2016 р.) вона становила 100%, але згідно з п. 1 р. XIX ПКУ [3] до 31 грудня 2015 р. ПСП обчислювали виходячи з 50 % прожиткового мінімуму. Тому фактично з 1 січня 2016 року механізм обчислення ПСП не змінився.

Право на ПСП у 2016 р. зберігається в кожному з місяців, за який надають пільгу, лише якщо заробітна плата за цей місяць не перевищує 1930,00 грн. (прожитковий мінімум на 01.01 (у 2016 р. становить 1378,00 грн.) помножено на коефіцієнт 1,4 та округлені до найближчих 10 грн. – пп. 169.4.1. п. 169.4 ст. 169 ПКУ [3]). Види ПСП та їх розмір у 2016 р. представлено в табл. 4.

ПСП застосовується до нарахованого місячного доходу платника податків у вигляді заробітної плати виключно за одним місцем його нарахування (виплати). Оскільки ПСП починає застосовуватися до заробітної плати працівника тільки на підставі його заяви, відповідальність за неправомірне застосування ПСП несе працівник.

РОЗМІРИ ПОДАТКОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПІЛЬГИ У 2016 РОЦІ

№ з/п	Особи, яким надають пільгу	Документи, що подають для підтвердження права на пільгу	Розмір пільги на 2016 рік
1	Будь-який платник податку (пп. 169.1.1 п. 169.1 ст. 169 ПКУ)	заява про обрання місця застосування ПСП за формою, затвердженою Міністерством доходів і зборів України	689,00 грн. (загальна)
2	Платник податку, який утримує двох або більше дітей віком до 18 років (пп. 169.1.2. п. 169.1 ст. 169 ПКУ)	1) заява про застосування пільги; 2) копія свідоцтва про народження дитини (дітей) або документа, що підтверджує встановлення батьківства, чи документів, які підтверджують вік дитини (дітей), затверджених відповідним органом країни, у якій іноземна фізична особа – платник податку постійно проживає до прибуття в Україну; 3) копія рішення органу опіки й піклування про встановлення опіки чи піклування	689,00 грн. (100% загальної) у розрахунку на кожну дитину, яка утримується
3	Платник податку, який утримує дитину-інваліда (пп. «б» пп. 169.1.3 п. 169.1 ст. 169 ПКУ)	1) заява про застосування пільги; 2) копія свідоцтва про народження дитини (дітей) або документа, що підтверджує встановлення батьківства, чи документів, які підтверджують вік дитини (дітей), затверджених відповідним органом країни, у якій іноземна фізична особа – платник податку постійно проживає до прибуття в Україну; 3) копія рішення органу опіки й піклування про встановлення опіки чи піклування; 4) пенсійне посвідчення дитини або довідка МСЕК для заявника, який утримує дитину-інваліда віком від 16 до 18 років; 5) медичний висновок, виданий закладом МОЗ в установленому порядку (якщо із заявою звертається платник податку, який утримує дитину-інваліда віком до 16 років)	1033,50 грн. (150% загальної) у розрахунку на кожну дитину-інваліда віком до 18 років
4	Одинокa мати (батько) вдова (вдівець) або опікун піклувальник (пп. «а» пп. 169.1.3 п. 169.1 ст. 169 ПКУ)	1) заява про застосування пільги; 2) копія свідоцтва (дублікат свідоцтва) про народження дитини (дітей) або документ із зазначенням відомостей про батька дитини в Книзі реєстрації актів цивільного стану чи документів, які підтверджують вік дитини (дітей) затверджених відповідним органом країни, у якій іноземна фізична особа – платник податку постійно проживала до прибуття в Україну; 3) копія рішення органу опіки й піклування про встановлення опіки чи піклування (якщо із заявою звертається опікун або піклувальник); 4) копія свідоцтва про шлюб та свідоцтва про смерть (якщо із заявою звертається вдова або вдівець); 5) копія паспорта.	1033,50 грн. (150% загальної) у розрахунку на кожну дитину-інваліда віком до 18 років
5	Платник податку, який є постраждалим від Чорнобильської катастрофи 1-ї або 2-ї категорій, включаючи осіб, нагороджених грамотами Президії ВР УРСР у зв'язку з участю в ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС (пп. «в» пп. 169.1.3 п. 169.1 ст. 169 ПКУ)	1) заява про застосування пільги; 2) копія посвідчення (дубліката посвідчення) встановленого зразка.	1033,50 грн. (150% загальної)
6	Учень, студент, аспірант, ординатор, ад'юнкт – за місцем роботи (пп. «г» пп. 169.1.3 п. 169.1 ст. 169 ПКУ)	1) заява про застосування пільги; 2) має ще бути довідка з навчального закладу про те, що особа навчається та за умови її навчання не передбачено виплату стипендії з бюджету	1033,50 грн. (150% загальної)
7	Інвалід I або II групи у тому числі з дитинства (пп. «г» пп. 169.1.3 п. 169.1 ст. 169 ПКУ)	1) заява про застосування пільги; 2) копія пенсійного посвідчення або довідка МСЕК	1033,50 грн. (150% загальної)

№ з/п	Особи, яким надають пільгу	Документи, що подають для підтвердження права на пільгу	Розмір пільги на 2016 рік
8	Герой України, герой Радянського Союзу, герой Соціалістичної праці або повний кавалер ордена Слави чи Трудової Слави, особа, нагороджена чотирма й більше медалями «За відвагу» (пп. «а» пп. 169.1.4 п. 169.1 ст. 169 ПКУ)	1) заява про застосування пільги; 2) відповідно, копії орденської книжки Героя України, Героя Радянського Союзу або Героя Соціалістичної партії, або копії орденських книжок кавалерів орденів Слави чи Трудової Слави трьох ступенів, або довідки чи інші документи, що підтверджують присвоєння згаданих звань	1378,00 грн. (200% загальної)

Так, якщо платник податків подає заяву про застосування ПСП більше ніж одному роботодавцеві або при отриманні доходів, визначених у пп. 169.2.3 п. 169.2 ст. 169 ПКУ [3], подає заяву іншому роботодавцеві, то він втрачає право на отримання пільги за всіма місцями отримання доходу починаючи з місяця, у якому мало місце таке порушення, і закінчуючи місяцем, у якому право на застосування ПСП відновлюється. При цьому відновлення такого права на ПСП можливе тільки при поданні платником податків заяв про відмову від ПСП усім роботодавцям, яким раніше подавалися заяви про застосування ПСП.

На підставі заяви про відмову від ПСП кожний роботодавець розраховує та утримує відповідну суму недоплати податку й штраф у розмірі 100 % такої недоплати за рахунок найближчої виплати доходу, а за недостатності суми – за рахунок наступних виплат.

Таким чином, уся відповідальність за неправомірне отримання ПСП повністю покладається на фізичну особу – платника податків, яка подала заяву про застосування ПСП одночасно за декількома місцями роботи.

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ПДФО ДОХОДІВ У ВИГЛЯДІ ДОДАТКОВОГО БЛАГА

Дохід, отриманий у вигляді додаткового блага, включається до загального місячного (річного) оподаткованого доходу платника податків.

Під додатковим благом вважаються кошти, мате-

ріальні або нематеріальні цінності, послуги, інші види доходу, що виплачуються (надаються) платникові податків податковим агентом, за однієї умови, що такий дохід не є зарплатою і не пов'язаний з виконанням обов'язків трудового найму або не є винагородою за цивільно-правовими договорами, укладеними із цим платником податків.

Додаткове благо може надаватися:

– у грошовій формі, то його сума включається до бази оподаткування повністю та обкладається ПДФО за ставкою 18 %;

– у формі, відмінній від грошовій, то базою оподаткування вважається сума такого доходу, розрахована за звичайними цінами і помножена на коефіцієнт (К), який визначається за формулою:

$$K = 100 : (100 - C_n), \quad (1)$$

де C_n – ставка ПДФО, встановлена для доходу на момент його нарахування.

Так, вітчизняний вчений-економіст С. Ковач зазначає: «При цьому коефіцієнт, який потрібно застосовувати для розрахунку бази оподаткування, безпосередньо залежить від ставки ПДФО, яка до неї застосовується, а ставка податку, яка застосовується до бази оподаткування, безпосередньо залежить від величини такої бази оподаткування. Це в свою чергу зумовлює варіативність обчислення ПДФО у вигляді додаткового блага» [4, с. 22].

Так у 2016 році ставка ПДФО становить 18 %, то відповідно підвищувальний коефіцієнт дорівнює 1,21951.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

За результатами проведеного дослідження нами були розглянуті зміни у частині адміністрування ПДФО у 2016 р., зокрема це стосується таких елементів податку, як ставка та об'єкт оподаткування, а також розглянуті особливості надання у 2016 році податкової соціальної пільги, порядок та строки його сплати. Отриманий результат буде корисним для застосування в практичній діяльності суб'єктів господарювання при нарахуванні і сплаті податку на доходи фізичних осіб у 2016 р. В подальших дослідженнях пропонується зосередити увагу на законодавчих змінах стосовно обліку і звітності розрахунків за податком на додану вартість. Порушені в статті питання не є вичерпними й потребують доповнень, змін, уточнень та конкретизації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» від 24.12.2015 р. № 909-VIII.
2. *Безверхий К.* Облік і звітність розрахунків за податком на доходи фізичних осіб / К. Безверхий // Бухгалтерський облік і аудит. – 2015. – № 5. – С. 27 – 37.
3. *Податковий* кодекс України 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
4. *Ковач С.* Податок на доходи фізичних осіб з доходів у вигляді додаткового блага: оподаткування, облік і звітність / С. Ковач // Бухгалтерський облік і аудит. – 2015. – № 10. – С.14 – 23.
5. *Коцупатрий М.М.* Облік і звітність в оподаткуванні у схемах і таблицях: навч. посіб. для студ. напряму підготовки 6.030509 "Облік і аудит" / М. М. Коцупатрий, С. І. Ковач, К. В. Безверхий. – К.: КНЕУ, 2015. – 196 с.
6. *Податок* на доходи фізичних осіб в Україні: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=947>.
7. *Самоткал В.С.* Облік розрахунків за податком з доходів фізичних осіб у вигляді дивідендів / В. С. Самоткал // Стан та перспективи розвитку управлінського обліку на аграрних підприємствах : матеріали Всеукр. студ. наук. конф., 9 лист. 2012 р. – К.: КНЕУ, 2013. – С. 188–190.
8. *Тредіт В.Є.* Податковий облік ПДФО та порядок розрахунку нарахувань і утримань із заробітної плати в 2015 році / В. Є. Тредіт // Ефективна економіка. – 2015. – № 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4105>.
9. *Чернова О.М.* Удосконалення механізму оподаткування доходів фізичних осіб / О. М. Чернова // Облік, аналіз та аудит: еволюція, сучасний стан та перспективи розвитку : зб. матеріалів Всеукр. студ. наук.-практ. конф., 9 грудня 2014 р. – К.: КНЕУ, 2014. – С. 218 – 220.
10. *Чирва А.А.* Облік податку на доходи фізичних осіб: історичний аспект та сьогодення / А. А. Чирва // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. 6. – С. 910 – 914.

В статье рассмотрены вопросы администрирования налога на доходы физических лиц в 2016 году, в контексте законодательных изменений. Целью исследования является раскрытие информации о порядке начисления и уплаты налога на доходы физических лиц в связи с изменениями в действующем налоговом законодательстве. Методы анализа и синтеза использованы для структурирования предметной области исследования на основе идентификации и формализации вопросы администрирования НДФЛ в 2016 году. Полученный результат будет полезным для применения в практической деятельности субъектов хозяйствования при начислении и уплате налога на доходы физических лиц.

Ключевые слова: налог на доходы физических лиц, объект, администрирование, плательщики, ставки, начисление, уплата, налоговая социальная льгота, дополнительное благо.

The questions of the administration of tax on personal income in 2016 in the context of legislative changes. The study is the disclosure of the procedure of calculation and payment of tax on personal income, due to changes in current tax legislation. Methods of analysis and synthesis used to structure the substantive research based on the identification and formalization questions PIT administration in 2016. This result will be useful for application in practical activities of undertakings in the calculation and payment of tax on personal income.

Keywords: tax on personal income, facility, management, payers, rates, charges, payments, social tax benefit, additional benefit.